

EUROOPAN UNIONIN OIKEUS

Juha Raitio

TALENTUM PRO ■ Helsinki 2016

Pojalleni Joelille

Copyright © 2016 Talentum Media Oy ja Juha Raitio
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-2497-7
ISBN 978-952-14-2499-1 (verkkokirja)
ISBN 978-952-14-2498-4 (sähkökirja)

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Marja-Leena Saari

BALTO print
Liettua 2016

Palaute kirjasta: www.talentumshop.fi

Alkusanat

Kirjan tavoitteesta ja sisällöstä. Käsillä oleva teos on tarkoitettu eräänlaiseksi ”tiekartaksi” Euroopan unionin oikeuteen. Kirja on jaettu kahteen osaan, jotka täydentävät toisiaan. Kirjan keskeisenä tavoitteena on kuvata niin sanotun yleisen EU-oikeuden sekä sisämarkkina- ja kilpailuoikeuden keskeinen sisältö. Yleisellä EU-oikeudella viitataan EU:n normeja, rakenteita ja valtiosisäisiä oikeusvaikutuksia koskevaan kokonaisuuteen, jota ilmentää tässä teoksessa esitykset Euroopan integraatiokehityksestä, EU:n toimielin- ja päätöksentekojärjestelmästä Lissabonin sopimuksen mukaan, oikeussuojakeinoista sekä EU-oikeuden normijärjestelmästä, yleisistä oikeusperiaatteista ja perusoikeuksista. Perus- ja ihmisoikeuksien nykyistä painoarvoa EU-tuomioistuimen argumentaatiossa arvioidaan etenkin EU-oikeuden horisontaalisten oikeusvaikutusten tarkastelun yhteydessä. Teoksen yhtenä päämääränä on kontekstuaalisen EU-oikeuden tutkimuksen korostus. EU-oikeus on *sui generis* -luonteista¹, sillä sen tavoitteet ja periaatteet sekä juuri EU-oikeudelle ominainen tulkintamethodiikka erottavat sen kansallisista oikeusjärjestelmistä. Ilman totuudenmukaista tietoa sovellettavan EU-normiston tai oikeuskäytännön kontekstista ei EU-oikeudessa voida tehdä pätevää lainoppia.

Sisämarkkina- ja kilpailuoikeuden esityksessä painottuu sisämarkkinaoikeus, joskin sisämarkkina- ja kilpailuoikeuden rajapinnalla olevia valtiontukia, SGEI-palveluja, julkisia yrityksiä ja julkisia hankintoja on käsitelty verrattain kattavasti. Sisämarkkinaoikeudessa kä-

¹ Ks. esim. 26/62 *Van Gend en Loos* (1963) ECR 1, s. 12.

sitellään tyypillisesti sitä, millä tavalla EU-oikeus edellyttää jäsenvaltiot toimimaan sisämarkkina-alueella, jolloin huomio kiinnittyy muun muassa perusvapauksien toteutumiseen tai kiellettyihin valtiontukiin. Kilpailuoikeudelle taas on tyypillistä tutkia sitä, millä tavalla yksityiset tahot toimivat markkinoita vääristävällä tavalla ja millä tavoin kilpailurikkomuksia valvotaan. Kilpailuoikeutta koskeva luku 8 on päivitetty yleisesitys kartelleista, määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä ja yrityskeskittymien valvonnasta.

Rajauksista. EU-oikeuden keskeisten kysymysten valinta on toki aina jossain määrin kirjoittajan preferensseistä riippuva asia; joku voisi ehkä painottaa enemmän EU:n toimielinjärjestelmän kuvausta² tai kenties erilaisten EU:n sektoripolitiikan lohkojen kuvausta³. Valintani keskittyä aineelliseen EU-oikeuteen sisämarkkinaoikeutta painottaen perustuu siihen työmarkkinarelevanssiin, jonka olen työssäni havainnut näillä kysymyksillä olevan. Tätä kirjoitettaessa kuhistaan Britanlian mahdollisesta erosta Euroopan unionista, Brexitistä. En ole kuitenkaan ottanut tätä spekulatiivista seikkaa teoksessa huomioon, vaikka toteutuessaan sillä olisi vaikutuksensa esimerkiksi toimielinjärjestelmän toimintaan. Kirjan julkaiseminen ajoittuu kiinnostavaan aikaan, kun ongelmia aiheuttavat esimerkiksi Dublinin ja Schengenin järjestelmän epäkohdat turvapaikanhakijoiden suuren määrän vuoksi ja yhä jatkuva eurokriisi (*sovereign debt crisis*). Nämä ajankohtaiset lähinnä poliittiset ja taloudelliset ongelmat on teoksessa huomioitu, joskin pääasiallinen painopiste on ollut teoksen lainopillisen ajankohtaisuuden varmistaminen kattavasti sekundaarinormiston ja oikeuskäytännön avulla.

Muotoseikoista. Teoksen lähdeviittauksissa havainnollistuu historiallisen tulkinnan korostus. Lissabonin sopimus tuli voimaan 1.12.2009 ja samalla perustamissopimusten nimekkeet ja artiklanumerointi muuttuivat. Uusien perussopimusten (SEUT, SEU) artikloiden lisäksi on tarvittaessa viitattu myös vanhoihin perustamissopimusten (EY, EU) artikloihin. EY:n viralliseen lehteen (EYVL) viitataan lähtökohtai-

² Ks. esim. *Jääskinen* 2007, s. 225–326

³ Ks. esim. *Joutsamo – Aalto – Kaila – Maunu* 2000, s. 629–739.

sesti vuonna 1995 toteutuneen Suomen EU-jäsenyyden jälkeisissä yhteyksissä. Nizzan sopimuksen tultua voimaan 1.2.2003 on alettu käyttää ilmaisua EU:n virallinen lehti (EUVL). Ennen vuotta 1995 annettun normiston osalta viitataan joko englanninkieliseen (OJ, *Official Journal*) tai ranskankieliseen (JO, *Journal Officiel*) versioon. Sekundäärinormien sivunumerot saattavat vaihdella sen mukaan, onko kyseessä alkuperäisillä virallisilla kielillä laadittu virallisen lehden versio vai ei.

Tästä logikasta poiketen eurooppaoikeudellisen oikeuskäytännön osalta viitataan selkeyden vuoksi englanninkieliseen tuomiokokoelmaan (ECR) ajalta ennen vuotta 1973 ja toisaalta myös vuoden 1995 jälkeiseltä ajalta, jolloin suomenkielisen kokoelman sivunumerot vastaavat englanninkielistä versiota. Yleinen oikeustapauskokoelma on julkaistu paperimuotoisena vuoteen 2011 ja henkilöstöasioiden oikeustapauskokoelma vuoteen 2009 asti. Kyseisenä ajanjaksona ainoastaan paperimuotoinen julkaisu on virallinen. Yleinen oikeustapauskokoelma on julkaistu 1.1.2012 lähtien ja henkilöstöasioiden oikeustapauskokoelma 1.1.2010 lähtien ainoastaan sähköisessä muodossa EUR-Lex-sivustolla. Lähdeluetteloon on kuitenkin merkitty uudet niin sanotut ECLI-tunnukset kaikkien oikeustapausten osalta.

Lopuksi haluan kiittää Talentumin erinomaista kustannustoimitajaa *Aino Rauniota* teoksen kielenhuollosta ja kärsivällisyydestä aikataulujen venyttyä. Kiitos kuuluu myös Suomen Tietokirjailijat ry:lle saamastani taloudellisesta tuesta tämän teoksen kirjoittamiseksi.

Helsingissä 6.5.2016

Juha Raitio